

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 50 L

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i reindriftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.)

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet 22. januar 2016,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen legger med dette fram forslag til endringer i reindriftsloven som inkorporerer Konvensjonen mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område av 9. desember 2014.

I Prop. 49 S (2015–2016) av i dag fra Utenriksdepartementet, bes det om Stortingets samtykke til inngåelse av Konvensjon mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område av 9. desember 2014.

Utgangspunktet for konvensjonen er at grensen mellom Norge og Finland er stengt for grensekryssende reindrift.

Konvensjonens formål er å regulere ansvarsfordeling når det gjelder oppføring og vedlikehold av gjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to rikene, samt regulere oppfølgingen når rein likevel krysser grensen. Gjerdene skal støtte opp om reineiernes vokteplikt, slik at det så langt som mulig unngås at rein kommer inn på det andre rikets område. Konvensjonen innebærer at det skal oppføres gjerder fra Angeli til Levajok. Dette innebærer at foruten strekningen mellom Levajok og Polmak (Riksrøys 343), blir hele grensen mellom Norge og Finland stengt med reingjerde. Finland får ansvaret for

oppføring av gjerde fra Angeli til Gamle Kargasniemi (ca. 63 km). Norge får ansvaret for oppføringen fra Gamle Kargasniemi til Levajok (ca. 81 km). I avtalen ligger det også at oppføringen av gjerdet skal være ferdigstilt innen fem år fra konvensjonen trer i kraft.

Til å overvåke oppføring og vedlikehold av gjerdene, skal det oppnevnes en reingjerdekomisjon på seks medlemmer. Vervet som formann utføres av en finne i oddetallsår og i partallsår av en nordmann.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

Reindriftssamenes flyttinger mellom årstidsbeitene har pågått i århundrer og lenge uten hinder av nasjonalstatsgrensene. Etter at Finland kom under russisk herredømme på begynnelsen av 1800-tallet, ble grensen mot Norge stengt i 1852. Strekningen langs den norsk-finske grensen danner få naturlige hindringer for rein. Uten effektive sperringer vil rein fra de to landene krysse grensen med de ulemper dette vil medføre. Den første konvensjonen som regulerer dette forholdet er fra 1922. 1922-konvensjonen ble avløst av en konvensjon av 1952. Denne ble igjen avløst av gjeldende overenskomst mellom Norge og Finland om skjøtsel av riksgrensen mellom de to land, undertegnet i Helsingfors 8. januar 1981. 1981-overenskom-

sten avviker i substans ikke vesentlig fra 1952-konvensjonen. Gjerdetraseene ble noe endret, og det ble åpnet for en noe større gjerdeavstand fra riksgrensen enkelte steder. I tillegg ble fremgangsmåten ved tilbakeføring av rein som har krysset grensen forenklet. Det er oppført gjerder sammenhengende langs riksgrensen, unntatt strekningen Angeli til Riksrøys 343, en distanse på vel 200 kilometer.

Under 1981-overenskomstens funksjonstid har det vært problemer med rein som har trukket over grensen. Mange av de problemene som er knyttet til rein som trekker over grensen, viser at dagens reingjerdeoverenskomst ikke fungerer tilfredsstillende. I medhold av overenskomsten er det oppnevnt en norsk-finsk reingjerdekommissjon på fire medlemmer som har ansvaret for å overvåke bygging og vedlikehold av gjerdestreknin-gene. Denne kommisjonen fremmet høsten 2007 forslag om at det gjennomføres en revisjon av overenskomsten, og i kontakt med finske myndig-heter ble det enighet om å starte forhandlinger.

Ved kongelig resolusjon av 1. februar 2012 ble det oppnevnt en delegasjon for å forestå gjennom-føringen av forhandlingene. Den norske forhand-lingsdelegasjonen ble sammensatt av medlemmer fra Norske Reindriftsamers Landsforbund, Land-bruks- og matdepartementet, Utenriksdeparte-mentet, Fylkesmannen i Finnmark, Øst-Finnmark politidistrikt og Landbruksdirektoratet (tidligere Statens Reindriftsforvaltning). Landbruks- og matdepartementet har vært ansvarlig departe-ment for forhandlingene. Mandatet for den norske forhandlingsdelegasjonen ble fastlagt etter drøf-telser i Regjeringen. Forhandlingene startet 9. februar 2012. Det er avholdt totalt ti forhandlings-møter. Den 25. september 2014 ble forhandlin-gene avsluttet ved parafering av forslag til ny kon-vensjonstekst.

3 Gjeldende rett

Overenskomsten av 3. juni 1981 mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker, er inkorporert i norsk rett gjennom Lov i henhold til konvensjon av 3. juni 1981 mel-lom Norge og Finland om bygging av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker.

Konvensjonen av 3. juni 1981 fastslår at reineier er pliktig til å vokte sine rein så det så langt som mulig unngås at de kommer over riks-grensen. Videre har konvensjonen regler om opp-

føring av gjerder, samt hvordan man skal hånd-tere situasjoner der rein likevel kommer inn på det andre rikets område. Dette gjelder varslings-rutiner, regler om utskilling, tilbakeføring av rein, beskrivelse av skader og kostnadsberegning, samt statenes rett til å kreve erstatning.

4 Hovedinnholdet i ny konvensjonstekst

Utgangspunktet for forhandlingene var at grensen mellom Norge og Finland er stengt for grense-kryssende reindrift. Den nye konvensjonens for-mål er å regulere ansvarsfordeling når det gjelder oppføring og vedlikehold av gjerder og andre til-tak for å hindre at rein kommer over grensen mel-lom de to rikene, samt regulere oppfølgingen når rein likevel krysser grensen. Gjerdene skal støtte opp om reieneiernes vokteplikt, slik at det så langt som mulig unngås at rein kommer inn på det andre rikets område. Konvensjonen har bestem-melser om at det skal oppføres gjerder fra Angeli til Levajok. Dette innebærer at foruten streknin-gen mellom Levajok og Polmak (Riksrøys 343), blir hele grensen mellom Norge og Finland stengt med reingjerde. Finland får ansvaret for oppføring av gjerde fra Angeli til Gamle Kargasniemi (63 km). Videre får Norge ansvaret for oppføringen fra Gamle Kargasniemi til Levajok (ca. 81 km). I avtalen ligger det også at oppføringen av gjerdet skal være ferdigstilt innen fem år fra konvensjo-nen trer i kraft.

Til å overvåke oppføring og vedlikehold av gjerdene fastsetter konvensjonen at det skal opp-nevnes en reingjerdekommissjon på seks medlem-mer. Vervet som formann utføres av en finne i oddetallsår og i partallsår av en nordmann.

5 Høring, konsultasjoner og vedtak i Sametinget

Konvensjonen av 9. desember 2014 ble sendt på høring den 2. februar 2015, med høringsfrist 16. mars 2015. Tema for høringen var om Norge skulle inngå konvensjonen.

I Prop. 49 S (2015–2016) er det redegjort for høringsinstansenes syn på spørsmålet om inngå-else av konvensjonen. Noen av høringsinstansene har kommet med merknader til andre forhold enn spørsmål om inngåelse av konvensjonen. Siden høringstemaet var om konvensjonen skulle inn-gås, ser ikke departementet det som hensiktsmes-sig å kommentere disse merknadene særskilt. Det

vises også til Prop. 49 S (2015–216) når det gjelder gjennomføringen av konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund. Der er også Sametingets behandling av saken gjengitt.

6 Departementets vurderinger

Utgangspunktet for ny konvensjon er at grensen mellom Norge og Finland er stengt for grensekryssende reindrift. Den nye konvensjonens formål er å hindre at rein kommer over grensen mellom de to rikene, samt regulere oppfølgingen når rein likevel krysser grensen. Lovforslagets formål er å gjennomføre konvensjonen ved å inkorporere den i norsk rett gjennom reindriftsloven.

Gjeldende konvensjon fra 1981 mellom Norge og Finland har vært utfordrende både på grunn av manglende gjerde og på grunn av en del av bestemmelsene, ikke minst reglene om erstatning. Selv om nåværende konvensjon åpner for at norske myndigheter kan pålegge en reineier ved uaktsomhet å erstatte staten det beløp som er utbetalt til den finske stat når rein har gjort skade, er det i praksis nesten umulig å håndheve denne bestemmelsen. Begrunnelsen er store problemer med å dokumentere hvem som eier reinen. Den nye konvensjonen bidrar mer effektivt til å støtte opp om reineiernes vokteplikt slik at det så langt som mulig unngås at reinen krysser grensen, og dermed også muligheten til å fremme regresskrav ved uaktsomhet. Videre gir konvensjonen langt bedre muligheter for norske myndigheter til å vurdere de krav som kommer fra finske myndigheter om erstatning.

Den nye konvensjonen forutsetter at det oppføres gjerder på de mest utsatte strekningene, noe

som forventes å ville redusere problemet med rein som trekker over grensen.

For å få et best mulig grunnlag for forhandlingene, gjennomførte Landbruks- og matdepartementet en konsekvensutredning for bygging av gjerde på hele strekningen. Tilsvarende utredning ble gjort av Finland. Løsningen som nå foreligger innebærer at det ikke bygges gjerde i det område hvor et gjerde vil ha sterkest negative effekter for naturmangfold, friluftsliv og kulturminner. Der det skal oppføres gjerde på norsk side av grensen, skal det så langt som mulig gjennomføres avbøtende tiltak i samsvar med konsekvensutredningen. Når det gjelder kulturminner, skal Sametinget gis mulighet for å uttale seg om tiltaket vil berøre kjente kulturminner, og om tiltaket krever ytterligere registreringer, jf. kulturminneloven § 9. Arbeidet med oppføring av gjerdet skal skje etter dialog med Fylkesmannen i Finnmark og Sametinget.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det vil knytte seg økonomiske og administrative kostnader til bygging og vedlikehold av gjerdene, samt til møter i reingjerdekommisjonen. Byggingen av gjerdet skal gå over fem år, og vil totalt beløpe seg til 10-15 mill.kr. Dette vil bli dekket innenfor Landbruks- og matdepartementets budsjett. De siste årene har den norske stat utbetalt erstatningskrav fra finske myndigheter. Ved ikrafttredelse av ny konvensjon forventes en betydelig reduksjon i omfanget av nye erstatningskrav.

Ut over dette forventes ikke inngåelsen av konvensjonen å medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Endringer i reindrifftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.)

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i reindrifftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i reindrifftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i reindrifftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.)

I

I lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift gjøres følgende endringer:

Kapittel 12 med § 81 skal lyde:

Kapittel 12 Reingjerde mot Finland m.m.

§ 81 *Reingjerdekonvensjonen 2014*

Konvensjon 9. desember 2014 mellom Finland og Norge om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område gjelder som norsk lov. Departementet fastsetter hvilke organer som på norsk side skal utøve myndighet etter konvensjonen artiklene 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 16, 17 og 18.

Dersom en norsk reieneier forsettlig eller uaktsomt forårsaker at vedkommendes rein

kommer inn på finsk område, kan norsk myndighet søke regress hos reieneieren for erstatning som den har betalt til finsk myndighet i henhold til konvensjonen.

Nåværende kapittel 12 med §§ 81 til 83 blir nytt kapittel 13 med §§ 82 til 84.

II

Lov 11. mars 1983 nr. 8 i henhold til konvensjon av 3. juni 1981 mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to riker oppheves.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.